

Belgische Senaat

Buitengewone Zitting 2007

4-2

Plenaire vergaderingen
Donderdag 5 juli 2007

Namiddagvergadering

Handelingen

Sénat de Belgique

Session extraordinaire 2007

Annales

Séances plénières
Jeudi 5 juillet 2007

Séance de l'après-midi

4-2

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling – *cursief gedrukt* – verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be www.dekamer.be

Afkortingen – Abréviations

CD&V-NVA	Christen-Democratisch en Vlaams – Nieuw-Vlaamse Alliantie
CDH	Centre Démocrate Humaniste
ECOLO	Écologistes
FN	Front National
MR	Mouvement réformateur
Open VLD	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
PS	Parti Socialiste
SP.A-SPIRIT	Socialistische Partij Anders – SPIRIT
VL. BELANG	Vlaams Belang

Les **Annales** contiennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs. Les traductions – *imprimées en italique* – sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toute commande des Annales et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be www.lachambre.be

Inhoudsopgave	Sommaire
Onderzoek van de geloofsbrieven en eedaflegging van de senatoren aangewezen door het Vlaams Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap4	Vérification des pouvoirs et prestation de serment des sénateurs désignés par le Parlement de la Communauté française, le Parlement flamand et le Parlement de la Communauté germanophone4
Regeling van de werkzaamheden19	Ordre des travaux 19
Bijlage	Annexe
Naamstemmingen20	Votes nominatifs20

Voorzitter: mevrouw Anne-Marie Lizin

(De vergadering wordt geopend om 15.05 uur.)

Onderzoek van de geloofsbrieven en eedaflegging van de senatoren aangewezen door het Vlaams Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

De voorzitter. – Aan de orde is het onderzoek van de geloofsbrieven van de senatoren aangewezen door het Vlaams Parlement, van de senatoren aangewezen door het Parlement van de Franse Gemeenschap en van de senator aangewezen door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

Het woord is aan de heer Hugo Vandenberghe om voorlezing te doen van het verslag van de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V-NVA). – Uw commissie heeft kennis genomen van de lijsten die op 3 juli 2007 door de voorzitter van het Parlement van de Franse Gemeenschap en op 4 juli 2007 door de voorzitter van het Vlaams Parlement werden overgezonden aan de griffier van de Senaat bij toepassing van artikel 211, §4, van het Kieswetboek.

Door en uit het Parlement van de Franse Gemeenschap werden aangewezen:

- voor de CDH-fractie: de heren Marc Elsen en Jean-Paul Procureur;
- voor de MR-fractie: mevrouw Christine Defraigne en de heren Alain Destexhe en François Roelants du Vivier;
- voor de PS-fractie: mevrouw Sfia Bouarfa, de heer Christophe Collignon en mevrouw Joëlle Kapompolé;
- voor de Ecolo-fractie: de heren Marcel Cheron en Josy Dubié.

Door en uit het Vlaams Parlement werden aangewezen:

- voor de CD&V-NVA-fractie: de dames Miet Smet en Helga Stevens en de heer Luc Van den Brande;
- voor de Vlaams Belang-fractie: de heren Joris Van Hauthem en Karim Van Overmeire;
- voor de Open VLD-fractie: de heer Paul Wille en mevrouw Margriet Hermans;
- voor de GROEN-fractie: mevrouw Vera Dua;
- voor de SP.A-SPIRIT-fractie: de heren Bart Martens en André Van Nieuwkerke.

Uw commissie heeft vastgesteld dat het aantal senatoren dat werd aangewezen per fractie, overeenstemt met het aantal zetels zoals bepaald door de quotiënten berekend overeenkomstig artikel 211, §1, van het Kieswetboek en medegedeeld tijdens onze vergadering van 28 juni jongstleden.

Voorts heeft uw commissie kennis genomen van de brief die de voorzitter van het Parlement van de Duitstalige

Présidence de Mme Anne-Marie Lizin

(La séance est ouverte à 15 h 05.)

Vérification des pouvoirs et prestation de serment des sénateurs désignés par le Parlement de la Communauté française, le Parlement flamand et le Parlement de la Communauté germanophone

Mme la présidente. – L'ordre du jour appelle la vérification des pouvoirs des sénateurs désignés par le Parlement de la Communauté française, des sénateurs désignés par le Parlement flamand et du sénateur désigné par le Parlement de la Communauté germanophone.

La parole est à M. Hugo Vandenberghe pour donner lecture du rapport de la commission de Vérification des Pouvoirs.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V-NVA). – *Votre commission a pris connaissance des listes transmises au greffier du Sénat par le président du Parlement de la Communauté française le 3 juillet 2007 et par la présidente du Parlement flamand le 4 juillet, en application de l'article 211, §4, du Code électoral.*

Ont été désignés par le Parlement de la Communauté française en son sein :

- *pour le groupe CDH : MM. Marc Elsen et Jean-Paul Procureur ;*
- *pour le groupe MR : Mme Christine Defraigne et MM. Alain Destexhe et François Roelants du Vivier ;*
- *pour le groupe PS : Mme Sfia Bouarfa, M. Christophe Collignon et Mme Joëlle Kapompolé ;*
- *pour le groupe Ecolo : MM. Marcel Cheron et Josy Dubié.*

Ont été désignés par le Parlement flamand en son sein :

- *pour le groupe CD&V-NVA : Mmes Miet Smet et Helga Stevens et M. Luc Van den Brande ;*
- *pour le groupe Vlaams Belang : MM. Joris Van Hauthem et Karim Van Overmeire ;*
- *pour le groupe Open VLD : M. Paul Wille et Mme Margriet Hermans ;*
- *pour le groupe GROEN : Mme Vera Dua ;*
- *pour le groupe SP.A-SPIRIT : MM. Bart Martens et André Van Nieuwkerke.*

Votre commission a conclu que le nombre de sénateurs désignés par groupe correspond au nombre de sièges obtenus par le calcul des quotients, conformément à l'article 211, §1er, du Code électoral et communiqué durant la séance du 28 juin dernier.

Par ailleurs, votre commission a pris connaissance de la lettre adressée par le président du Parlement de la Communauté germanophone au greffier du Sénat le 29 juin dernier, notifiant la nomination par ce Parlement de M. Berni Collas comme sénateur de communauté.

En ce qui concerne la vérification des pouvoirs proprement

Gemeenschap op 29 juni jongstleden heeft gezonden aan de griffier van de Senaat waarin hij kennis geeft van de benoeming, door dit Parlement, van de heer Berni Collas als gemeenschapssenator.

De commissie acht het overbodig de geloofsbrieven van de aangewezen gemeenschapssenatoren te onderzoeken aangezien dit onderzoek reeds door de respectieve parlementen is verricht.

Uw commissie heeft derhalve de eer u voor te stellen, de personen die door de gemeenschapsparlementen zijn aangewezen, als leden van de Senaat toe te laten.

Wat de aanwijzing van de gecoöpteerde senatoren betreft, heeft uw commissie kennis genomen van de 6 quotiënten voor de Nederlandse taalgroep en de 4 quotiënten voor de Franse taalgroep, bepaald overeenkomstig artikel 220, §2, van het Kieswetboek.

Aangezien voor het Franse kiescollege in laatste instantie het vijfentwintigste quotiënt werd gebruikt voor de aanwijzing van de gemeenschapssenatoren, is de zetelverdeling voor de gecoöpteerde senatoren in de Franse taalgroep als volgt: 1 zetel voor de CDH-fractie, 1 zetel voor de MR-fractie, 1 zetel voor de PS-fractie, 1 zetel voor de Ecolo-fractie.

Aangezien voor het Nederlandse kiescollege in laatste instantie het zesendertigste quotiënt werd gebruikt voor de aanwijzing van de gemeenschapssenatoren, is de zetelverdeling voor de gecoöpteerde senatoren in de Nederlandse taalgroep als volgt: 2 zetels voor de CD&V-NVA-fractie, 1 zetel voor de Vlaams Belang-fractie, 2 zetels voor de Open VLD-fractie, 1 zetel voor de SP.A-SPIRIT-fractie.

De commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven stelt voor eerst te stemmen over de geloofsbrieven van de gemeenschapssenatoren en daarna over de volgorde van de toegewezen zetels voor de coöptatie. Een verzoek van een lid van de commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven om de eventuele juridische problemen bij het toewijzen van gecoöpteerde senatoren voor advies aan de Raad van State voor te leggen werd verworpen met vier stemmen tegen twee bij een onthouding.

Het verslag over de goedkeuring van de geloofsbrieven van de gemeenschapssenatoren werd bij eenparigheid van stemmen goedgekeurd.

De besluiten over de coöptatie werden goedgekeurd met vier stemmen tegen één bij twee onthoudingen.

De heer Philippe Moureaux (PS). – *Ik wil graag een voorafgaande opmerking formuleren. De griffier van de Senaat heeft een dagvaarding gekregen in verband met het onderwerp waarover we vandaag discussiëren. Volgens mij kan dat niet door de beugel en moet onze assemblee, in het licht van de scheiding der machten, die stap in ieder geval zonder enige andere vorm van proces verwerpen.*

Anderzijds moeten we toegeven dat de toewijzing van één van de zetels van gecoöpteerd senator van de Nederlandstalige partijen ons voor een delicaat probleem plaatst.

We hebben van de diensten van de Senaat een advies vol tegenstellingen gekregen, dat veeleer de voorkeur geeft aan een interpretatie van de zuiver evenredige vertegenwoordiging, uitgaande van de Grondwet, dan aan de

dite, la commission estime cette procédure superfétatoire dans la mesure où cette vérification a déjà été effectuée par les parlements respectifs.

Votre commission a dès lors l'honneur de vous proposer l'admission des personnes désignées par les parlements comme membres du Sénat.

En ce qui concerne l'élection des sénateurs cooptés, votre Commission a pris connaissance des 6 quotients pour le groupe linguistique néerlandais et des 4 quotients pour le groupe linguistique français, déterminés conformément à l'article 220, §2, du Code électoral.

Étant donné que pour le collège électoral français le quotient utilisé en dernier lieu pour la désignation des sénateurs de communauté était le vingt-cinquième, la répartition des sièges pour les sénateurs cooptés du groupe linguistique français est la suivante : 1 siège pour le groupe CDH, 1 siège pour le groupe MR, 1 siège pour le groupe PS, 1 siège pour le groupe Ecolo.

Étant donné que pour le collège électoral néerlandais, le quotient utilisé en dernier lieu pour la désignation des sénateurs de communauté était le trente-sixième, la répartition des sièges pour les sénateurs cooptés du groupe linguistique néerlandais est la suivante : 2 sièges pour le groupe CD&V-NVA, 1 siège pour le groupe Vlaams Belang, 2 sièges pour le groupe Open VLD, 1 siège pour le groupe SP.A-SPIRIT.

La commission de Vérification des pouvoirs propose de voter d'abord sur les pouvoirs des sénateurs de communauté et ensuite sur l'ordre des sièges attribués pour la cooptation. Un membre de la commission de Vérification des pouvoirs a demandé de soumettre au Conseil d'État les éventuels problèmes juridiques relatifs à l'attribution des sièges de sénateurs cooptés. Cette demande a été rejetée par quatre voix contre deux et une abstention.

Le rapport sur la vérification des pouvoirs des sénateurs de communauté a été adopté à l'unanimité.

Les conclusions sur la cooptation ont été adoptées par quatre voix contre une et deux abstentions.

M. Philippe Moureaux (PS). – Je tiens à formuler une petite remarque préalable. Le greffier du Sénat a reçu une assignation concernant le problème dont nous discutons, ce qui me semble être à la limite du scandale et en tout cas devoir être rejeté sans autre forme de procès par notre assemblée, en vertu de la séparation des pouvoirs.

Pour le reste, il faut reconnaître que nous sommes confrontés à un problème délicat pour l'attribution d'un des sièges de sénateur coopté du côté des partis néerlandophones.

Nous avons reçu un avis des services du Sénat extrêmement contrasté, donnant davantage la préférence à une interprétation de la proportionnelle pure, au départ de la Constitution, qu'à l'application de ce que la loi a prévu en

toepassing van de wet in het licht van de Grondwet.

Wij hebben brieven ontvangen, wat niet echt belangrijk is, en hebben dit probleem nadien in de commissie besproken.

Naast een aantal 'dummy's' telt de commissie twee grondwetgenieën, die precies dezelfde mening waren toegedaan, uiteraard zonder voorafgaand overleg te hebben gepleegd. Zij beschouwen de Grondwet slechts als een detail en houden alleen rekening met de wet en de proportionaliteitsregel. Die eensgezindheid was roerend en ik veronderstel dat de oranjeblauwe constellatie begint te rijpen en vruchten begint af te werpen, hoewel het nogal bittere vruchten zijn.

Die stelling is niet noodzakelijk onontvankelijk, maar gelet op de tegenstrijdige adviezen, was ik zo brutaal te opperen dat men misschien het advies van de Raad van State zou kunnen vragen. Men heeft geprobeerd mijn woorden te vervormen en verklaard dat ik de Raad van State wilde laten beslissen. Het was slechts mijn bedoeling een advies te vragen, maar men stelde dat de Raad van State over een dergelijke materie geen advies kan uitbrengen.

Vervolgens voerde één van de eminenties aan dat wij een rechtscollege zijn. Ik wees erop dat een rechtscollege het advies van een expert kon vragen. Men verzekerde mij echter dat zulks hier niet mogelijk was. Ik laat u oordelen over deze schitterende toepassing van de teksten, waar men van argumentatie verandert naargelang de wending van het debat.

Later, bij het schrijven van het verslag, was ik, als nederige 'dummy' op het gebied van recht, zo boud voor te stellen dat men in het verslag minstens de argumenten van de meerderheid om één van de twee stellingen te verwerpen zou kunnen vermelden. Ik mocht dat echter niet doen omdat alles zo overduidelijk is. Ik veronderstel dat we die argumenten nu zullen horen.

Hebben ze in die omstandigheden gelijk of niet? Ik heb mijn twijfels, omdat ik de grote rechtsfaculteiten niet heb doorlopen en de mening ben toegedaan dat deze kwestie een diepgaande reflectie verdient. Het gaat immers niet om een detail. Men moet beslissen of men de strikte proportionaliteitsregel naleeft, dan wel of men, op basis van een wet die eveneens respect verdient, kan beslissen om op een bepaald ogenblik één van de quotiënten te elimineren.

De heer Mahoux en ik hebben dus in alle onschuld voorgesteld het advies van de Raad van State te vragen, maar dat werd ons, ik vermoed minder onschuldig, geweigerd.

Om die reden zal onze fractie zich onthouden bij dit deel van het verslag, ondanks de eminente deskundigheid van sommige collega's en hun onbetwiste autoriteit in de universitaire auditoria, die in deze assemblee echter nog wel kan worden betwist.

De heer Hugo Coveliers (VL. BELANG). – Vorige week heb ik het probleem in verband met de gemeenschapssenatoren reeds aangesneden. Ik verdedigde toen het recht van Lijst Dedecker op het vierendertigste quotiënt en dus op een gemeenschapssenator en vroeg af te wachten wie het Vlaams Parlement zou voorstellen. De volgende dag las ik in een regimekrant bij uitstek, *De Morgen*, dat ik een zeveraar was omdat ik de mensen liet wachten die waren gekomen voor de eedaflegging van een

vertu de la Constitution.

Nous avons reçu des courriers, ce qui n'a guère d'importance, et nous avons ensuite discuté de ce problème en commission.

Le hasard de l'âge et de la sagesse fait qu'il y a au sein de cette commission des « péquenots » et deux génies de la Constitution, deux personnages hors normes qui avaient exactement le même avis sans s'être concertés, il va de soi. À leur estime, la Constitution n'est qu'un détail et seuls comptent la loi et le respect de la proportionnalité. Cette unanimité était émouvante et j'imagine que l'orange bleue commence à mûrir et à donner ses premiers fruits qui ne sont pas liquoreux, mais plutôt amers.

La thèse n'est pas nécessairement irrecevable, mais les avis étant fort divergents, j'ai eu l'impudence de dire que l'on pourrait peut-être consulter le Conseil d'État. On a essayé de transformer mes paroles en disant que je voulais faire prendre la décision par ce dernier. Ma volonté était seulement de demander un avis, mais on m'a opposé qu'il s'agissait d'une matière ne pouvant pas faire l'objet d'un avis du Conseil d'État.

Ensuite l'une de nos éminences a argué du fait que nous étions une juridiction. J'ai rappelé qu'une juridiction pouvait demander l'avis d'un expert. On m'a affirmé que ce n'était pas possible en l'occurrence. Je vous laisse juge de cette merveilleuse application des textes, où l'on change d'argumentation en fonction de l'évolution des débats.

Puis, au moment de la rédaction du rapport, en tant qu'être modeste, en tant que « péquenot » du droit, je me suis permis de dire que l'on pourrait peut-être au moins indiquer dans le rapport l'argument de la majorité pour rejeter l'une des thèses. Non, m'a-t-on répondu, on ne mentionne pas nos arguments ; c'est tellement évident qu'il ne faut pas les indiquer. Je suppose que nous allons maintenant les entendre.

Dans ces circonstances, ont-ils tort ou raison ? J'ai un doute, parce que je ne suis pas passé par les grandes écoles juridiques et je pense que cette question mériterait une réflexion approfondie. Ce n'est pas un problème insignifiant que de savoir si l'on respecte la règle stricte d'une proportionnalité ou si, en fonction d'une loi qui mérite aussi le respect, on considère qu'on élimine à un moment donné l'un des quotients.

C'est donc en toute innocence que M. Mahoux et moi-même avons proposé de demander un avis au Conseil d'État, mais cela nous a été, de façon moins innocente je crois, refusé.

C'est la raison pour laquelle, malgré l'éminence de certains de nos collègues et leur autorité incontestée dans les auditoria universitaires, mais encore contestable en cette enceinte, nous nous abstenons sur cette partie du rapport.

M. Hugo Coveliers (VL. BELANG). – *La semaine dernière, j'ai abordé le problème concernant les sénateurs de communauté. J'ai plaidé en faveur du droit de la Lijst Dedecker au 34ème quotient et donc, à un sénateur de communauté, et j'ai demandé que l'on attende de savoir qui le Parlement flamand proposerait. Le lendemain, j'ai lu dans l'organe officiel du régime, De Morgen, que j'étais un radoteur parce que je faisais attendre les gens qui étaient venus assister à la prestation de serment d'un membre de leur*

familieïd. De krant vroeg zich af waarom ik dat probleem vorige week al aansneed. Welnu, het was vorige week wel degelijk het juiste ogenblik om dit probleem aan te kaarten, want nu is alles al beslist.

Ik heb met ongelooflijk veel genoegen het pleidooi van de PS voor de proportionaliteit gehoord. Ik zal onmiddellijk aan de collega's in de Kamer meedelen dat de PS voorstander is van een proportionele invulling van alle mandaten. We zullen dat in herinnering brengen bij de verkiezingen van de leden van het Bureau en de voorzitters van de commissies. Eindelijk zal elke partij krijgen waarop ze recht heeft.

Er zijn twee interpretaties. Volgens de ene interpretatie moeten we ons baseren op de Grondwet, die bepaalt dat het totale aantal senatoren wordt verdeeld volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging 'dat door de wet wordt vastgesteld'. De wet in kwestie, artikel 220 van het Kieswetboek, bepaalt uitdrukkelijk dat wanneer een quotiënt – in casu het vierendertigste – niet in aanmerking komt, met dat quotiënt geen rekening wordt gehouden. Dat is de juridisch meest strikte stelling.

De tweede interpretatie, die mij als democraat nader aan het hart ligt, is het nastreven van een evenredige verdeling, in overeenstemming met de Grondwet. Toegegeven, onze parlementen hebben reeds afwijkingen op die evenredigheid goedgekeurd. In 2003 werden de kiesdrempels ingevoerd. Het Arbitragehof, thans Grondwettelijk Hof, heeft geoordeeld dat dit mag.

We moeten dus kiezen tussen de oplossing van het hart, waarvoor onze fractie het meest voelt, en de strikt juridische oplossing, waarvoor met evenveel argumenten kan worden gepleit.

Wat echter niet kan, is het advies vragen van de Raad van State. Sommigen leggen graag allerlei zaken aan de Raad van State voor. Artikel 48 van de Grondwet bepaalt echter dat – zoals in alle democratische parlementen – het parlement bepaalt hoe het wordt samengesteld. 'Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven van haar leden en beslecht de geschillen die hieromtrent rijzen.' Bovendien is de in het reglement van de Senaat vastgelegde procedure niet gevolgd.

Iedereen kent mijn sympathieën. Ik zal tegen het voorstel stemmen dat de griffier aan de Senaat 'moet' doen. Wat echter helemaal niet kan en wat me als democraat en als jurist wel ergert, is de dagvaarding in kort geding voor de rechtbank van eerste aanleg te Brussel waarin enorme dwangsommen van de griffier van de Senaat worden gevorderd. Mochten we echter de weg opgaan van de dagvaardingen, dan beloof ik nog veel plezier. Na elke vergadering zou ik dan immers wel iemand kunnen dagvaarden wegens discriminatie. De heer De Witte zal me dan vast niet bijspringen, want daarvoor heb ik niet het gepaste gezicht.

In een rechtsstaat, die stoelt op de scheiding der machten, kan de wetgever geen beroep doen op de rechterlijke macht. In mijn leven heb ik nogal wat kort gedingen gepleit, maar ik zou nooit in een dagvaarding durven te schrijven: '... aan de griffier van de Senaat het verbod op te leggen van mededeling te doen van het aantal te coöpteren senatoren per lijst.' Een rechter zou de griffier van een wetgevend lichaam een verbod moeten opleggen. Verder wordt gevraagd om 'indien al een dergelijke mededeling zou gedaan zijn, de griffier de

famille. Ce journal se demandait pourquoi j'avais déjà évoqué ce problème la semaine dernière. C'était pourtant le moment idéal pour ce faire, car à présent, tout est déjà décidé.

J'ai écouté avec beaucoup de plaisir le plaidoyer du PS pour la proportionnalité. Je vais immédiatement annoncer aux collègues de la Chambre que le PS est partisan d'une répartition proportionnelle de tous les mandats. Nous le rappellerons lors de l'élection des membres du Bureau et des présidents de commission. En fin de compte, chaque parti recevra ce à quoi il a droit.

Deux interprétations sont possibles. Selon la première, nous devons nous baser sur la Constitution prévoyant que le nombre total de sénateurs est réparti suivant le système de la représentation proportionnelle « que la loi détermine ». La loi en question, à savoir l'article 220 du Code électoral, précise explicitement que lorsqu'un quotient, en l'occurrence le 34ème, n'est pas pris en considération, on ne peut en tenir compte. C'est la position la plus stricte sur le plan juridique.

La deuxième interprétation, qui tient le plus à cœur le démocrate que je suis, vise une répartition proportionnelle conformément à la Constitution. Certes, nos parlements ont déjà voté des dérogations à cette proportionnalité. En 2003, les seuils électoraux ont été instaurés. La Cour d'arbitrage, aujourd'hui Cour constitutionnelle, a considéré que c'était légitime.

Nous devons donc faire un choix entre la solution du cœur, celle à laquelle notre groupe adhère le plus, et la solution strictement juridique, tout aussi défendable.

Cependant, il est exclus de demander l'avis du Conseil d'État. D'aucuns aiment soumettre toutes sortes d'affaires à cette instance. L'article 48 de la Constitution précise toutefois que, comme dans tous les parlements démocratiques, le parlement définit comment il est constitué. « Chaque Chambre vérifie les pouvoirs de ses membres et juge les contestations qui s'élèvent à ce sujet. » De plus, la procédure prévue dans le règlement du Sénat n'a pas été suivie.

Chacun connaît mes sympathies. Je voterai contre la proposition que le greffier « doit » faire au Sénat. Cependant, en tant que démocrate et juriste, je suis irrité par l'action en référé devant le Tribunal de première instance de Bruxelles, dans le cadre de laquelle des astreintes faramineuses sont réclamées au greffier du Sénat. Si nous commençons à recourir à de tels procédés, je nous promets bien du plaisir ! Après chaque séance, je pourrais assigner quelqu'un en justice pour discrimination. M. De Witte ne m'aiderait certainement pas car je n'ai pas le bon profil pour ce faire.

Dans un État de droit qui repose sur la séparation des pouvoirs, le législateur ne peut en appeler au pouvoir judiciaire. J'ai beaucoup plaidé en référé au cours de mon existence, mais je n'aurais jamais osé demander, dans une assignation, que l'on impose au greffier du Sénat, l'interdiction de communiquer le nombre de sénateurs à coopter par liste. Un juge devrait imposer une interdiction au greffier d'un organe législatif ! Il est également demandé, si une telle communication a déjà été faite, d'imposer au greffier, dans l'heure suivant la notification de l'ordonnance à prendre, de remplacer cette communication par une autre octroyant un sénateur coopté à la Lijst Dedecker, sous peine

verplichting op te leggen deze mededeling binnen het uur na de betekening van de te wijzen beschikking, te vervangen door een nieuwe mededeling die een gecoöpteerd senator toekent aan de Lijst Dedecker en dit onder verbeurte van een dwangsom van 1 miljoen euro per uur vertraging.' Weten de eisers in het kort geding wel wat het betekent om zo'n dwangsom te eisen van een ambtenaar? Dit is totaal onaangepast. De ambtenaren verdienen het om verdedigd te worden.

Ondanks mijn sympathie voor de evenredigheid, die ook de heer Moureaux voorstaat, vind ik die dagvaarding geenszins kunnen. Onze fractie zal wel tegen het voorstel stemmen om aan Lijst Dedecker geen gecoöpteerde senator toe te kennen.

Indien men acht dagen geleden even naar mij had geluisterd in plaats van naar de journalist van *De Morgen*, hadden we vandaag een andere oplossing voor dit probleem kunnen vinden.

De heer Philippe Monfils (MR). – *Voor ons is artikel 211 zeer duidelijk. Men moet weten dat deze kwestie twee weken geleden al werd behandeld, dat er niet alleen nota's zijn van de Senaat, maar ook van het Vlaams Parlement, alsook de documenten gestuurd door de heer Dedecker, de direct betrokkene in deze zaak.*

De kwestie was dus glashelder: er is inderdaad een interpretatie van de Grondwet met betrekking tot een bijzonder heldere tekst. Wij waren van oordeel dat artikel 211 de voorkeur moest krijgen.

Het staat het Parlement later altijd vrij, mochten zich op dat gebied problemen blijven voordoen, de wet te wijziging in het licht van wat nu is gebeurd. Ik zeg niet dat dit per se moet, maar het kan altijd.

Ik vind het echter zinloos de werkzaamheden te blokkeren of te vertragen, of bijkomend onderzoek of advies te vragen. De heer Coveliers zegt terecht dat het de Senaat is die de geloofsbrieven van zijn leden moet onderzoeken en de geschillen moet beslechten.

Ik begrijp trouwens niet op welke basis men deze zaak zou kunnen voorleggen aan een rechtsorgaan als de Raad van State, al is het maar voor advies. Het gaat immers om een probleem dat wij, krachtens artikel 48 van de Grondwet, zelf moeten oplossen.

Om te eindigen een woordje over het deurwaardersexploot dat twee uur geleden werd betekend. Het is werkelijk ongehoord voor een parlementslid om een rechtbank van eerste aanleg te vragen om in kort geding de werkzaamheden van een parlementaire instelling, in casu de Senaat, te blokkeren of te vertragen en een wijziging van zijn beslissing op te leggen op straffe van dwangsommen. Ik vind dit, los van het 'grappige' financiële aspect, absoluut onaanvaardbaar voor een parlementslid.

Ik zal misschien minder mild zijn dan de heer Coveliers, want ik vind de door de heer Dedecker gebruikte methode ongemeen laag. Hij wil de parlementaire democratie vervangen door een soort dictatuur gebaseerd op de verwarring tussen wetgevende en rechterlijke bevoegdheden.

Als het ooit zover komt, is het gedaan met het Parlement, met de uitvoerende macht en met de scheiding der machten. We

d'une astreinte d'un million d'euros par heure de retard. Les demandeurs en référé savent-ils ce que représente une telle astreinte pour un fonctionnaire ? Une telle demande est totalement inconvenante. Les fonctionnaires méritent d'être défendus. Malgré l'importance que j'attache à la proportionnalité, que M. Moureaux défend également, j'estime qu'une telle assignation est inadmissible. Toutefois, notre groupe votera contre la proposition visant à ne pas attribuer de sénateur coopté à la Lijst Dedecker.

*Si l'on m'avait écouté voici une semaine, au lieu de prêter attention au journaliste du *Morgen*, on aurait pu trouver une autre solution à ce problème.*

M. Philippe Monfils (MR). – Nous estimons que l'article 211 est clair. Il faut savoir que ce problème a été abordé il y a une quinzaine de jours déjà, qu'il y a non seulement les notes du Sénat mais également celles du Parlement flamand, ainsi que les documents envoyés par M. Dedecker, le principal intéressé dans cette affaire.

Par conséquent, la question était parfaitement limpide : il y a en effet une interprétation de la Constitution par rapport à un texte extrêmement clair. Nous avons estimé que c'était l'article 211 qui devait prévaloir.

Si des problèmes devaient continuer à se poser, il serait toujours loisible au Parlement de modifier ultérieurement la loi à la lueur de ce qui s'est passé aujourd'hui. Je ne dis pas qu'il faut nécessairement le faire, mais que c'est possible.

Mais en arriver à bloquer les travaux, à les retarder ou à demander un examen complémentaire ou un avis sur cette question me paraît inutile. Dans la mesure où le problème est posé, il est normal, comme l'a dit M. Coveliers, que ce soit le Sénat qui vérifie les pouvoirs de ses membres et qui statue sur les contestations.

Par ailleurs, je ne comprends pas comment on peut demander le renvoi à un organe juridictionnel tel que le Conseil d'État, même pour un avis, à partir de problèmes que nous devons être les seuls à pouvoir gérer. C'est en effet ce que dit l'article 48 de la Constitution.

Enfin, un mot sur cet « exploit d'huissier » arrivé il y a deux heures. Il est en effet insensé, pour un parlementaire, d'en arriver à demander qu'un tribunal de première instance siège en référé, bloque ou retarde les travaux d'une institution parlementaire, en l'espèce, le Sénat, et lui impose une modification de sa décision sous peine d'astreintes. Indépendamment de l'aspect financier « amusant », je trouve cela totalement inacceptable de la part d'un parlementaire.

Je serai peut-être moins charitable que M. Coveliers car je trouve la méthode utilisée par M. Dedecker profondément ignoble parce qu'il veut en fait remplacer la démocratie parlementaire par une espèce de dictature de la confusion des pouvoirs législatif et judiciaire.

Si un jour nous en arrivions là, madame la Présidente, c'en serait fini du Parlement, du pouvoir exécutif, de la séparation

zullen het dan moeten doen met een 'gezelschap' dat de bevolking bestuurt, naar ik aanneem in het belang van diezelfde bevolking. Dat is de rechte weg naar het fascisme.

Mevrouw Lieve Vanermen (Lijst Dedecker). – De partij Lijst Dedecker heeft recht op een gecoöpteerd senator, op basis van het grondbeginsel dat elke interpretatie, indien daar ruimte voor is, moet uitgaan van de Grondwet. Voor een volledige juridische analyse verwijs ik naar het uitgebreide advies van professor Matthias Storme, grondwetspecialist en advocaat, en van mr. Jim Deridder.

De relevante bepalingen zijn de artikelen 67 en 68 van de Grondwet. Artikel 67, §1, lid 6, van de Grondwet bepaalt dat zes senatoren worden aangewezen door de rechtstreeks verkozen senatoren. Artikel 68, §1, bepaalt dat het totale aantal senatoren wordt verdeeld volgens een door de wet bepaald stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

Door Lijst Dedecker geen gecoöpteerd senator toe te kennen schendt de Senaat dit principe van evenredige vertegenwoordiging. Lijst Dedecker behaalde naast de rechtstreeks verkozen senator het 34ste quotiënt op 41 en heeft krachtens artikel 68, §1, manifest recht op twee senatoren.

Voor de coöptatie van senatoren komen volgens de Grondwet enkel de lijsten in aanmerking die ten minste één rechtstreeks verkozen senator hebben. Lijst Dedecker voldoet aan die voorwaarde. Ik werd rechtstreeks verkozen.

Verder stelt de Grondwet zelf geen voorwaarde. Ze verwijst naar de wet, in casu het Kieswetboek, en meer bepaald naar de artikelen 218 en volgende van dit wetboek. Artikel 220, §2, van het Kieswetboek bepaalt dat voor de verdeling van de gecoöpteerde senatoren wordt begonnen met het eerste quotiënt dat volgt op dat wat in laatste instantie gebruikt werd voor de aanwijzing van gemeenschapssenatoren.

Het eerste quotiënt van Lijst Dedecker werd niet gebruikt om de gemeenschapssensor aan te wijzen omdat Lijst Dedecker in het Vlaams Parlement geen fractie heeft. Dat quotiënt, 112.000 min vier stemmen, werd overgeslagen en de gemeenschapssenatoren werden aan een lager quotiënt toegewezen. Dit quotiënt kan evenwel niet als verloren worden beschouwd, want het is niet gebruikt voor de aanwijzing van gemeenschapssenatoren. Dit quotiënt moet dan ook in aanmerking worden genomen bij het opstellen van de lijst van gecoöpteerde senatoren.

Als men het wel als verloren zou beschouwen, betekent dit dat Open VLD met een lager quotiënt, dus minder stemmen, een gecoöpteerde senator krijgt. Met een dergelijke interpretatie van het Kieswetboek wordt het grondwettelijke principe van de evenredige vertegenwoordiging geschonden.

Wij verwijzen naar het advies van mr. Deridder, die verwijst naar het werk van Van der Hulst, dat aantoont dat de bijzondere manier van doortellen voor de aanwijzing van de senatoren zijn oorsprong vindt in de bekommering de kleine partijen niet te benadelen.

Het is een basisregel in ons rechtsstelsel dat een wet die voor meerdere interpretaties vatbaar is, waarvan de ene strijdig is met de Grondwet en de andere niet, moet worden geïnterpreteerd in grondwetsconforme zin. Scherper gesteld, een wet moet, voor zover mogelijk, steeds in grondwetsconforme zin worden uitgelegd.

des pouvoirs et nous aurions un ensemble qui gérerait la population, pour son bien je suppose. C'est la voie ouverte vers le fascisme.

Mme Lieve Vanermen (Lijst Dedecker). – *Le parti Lijst Dedecker a droit à un sénateur coopté si l'on tient compte du principe de base selon lequel toute interprétation doit partir de la Constitution. Pour une analyse juridique complète, je vous renvoie à l'avis circonstancié du professeur Matthias Storme, constitutionnaliste et avocat, et de maître Jim Deridder.*

Les articles 67 et 68 de la Constitution contiennent les dispositions pertinentes en la matière. L'article 67, §1er, alinéa 6, de la Constitution prévoit que six sénateurs sont désignés par les sénateurs élus directement. L'article 68, §1er, prévoit que le nombre total de sénateurs est réparti suivant le système de la représentation proportionnelle que la loi détermine.

En n'attribuant aucun sénateur coopté à la Lijst Dedecker, le Sénat viole ce principe de la représentation proportionnelle. Outre le sénateur élu directement, la Lijst Dedecker a obtenu le 34ème quotient sur 41 et a manifestement droit, conformément à l'article 68, §1er, à deux sénateurs.

Pour la cooptation des sénateurs, seules entrent en considération, suivant la Constitution, les listes qui ont au moins un sénateur élu directement. La Lijst Dedecker satisfait à cette condition. J'ai été élue directement.

Par ailleurs, la Constitution n'impose aucune condition. Elle renvoie à la loi, en l'occurrence, le Code électoral, et en particulier, les articles 218 et suivants de celui-ci. L'article 220, §2, du Code électoral prévoit que, pour la répartition des sièges de sénateurs cooptés, on commence avec le premier quotient suivant celui utilisé en dernier lieu pour la désignation des sénateurs de communauté.

Le premier quotient de la Lijst Dedecker n'a pas été utilisé pour désigner le sénateur de communauté car la Lijst Dedecker n'a pas de groupe au Parlement flamand. Ce quotient, 112.000 – 4 voix, a été mis de côté et les sièges de sénateurs de communauté ont été attribués à un quotient inférieur. Cependant, ce quotient ne peut être considéré comme perdu car il n'a pas été utilisé pour la désignation de sénateurs de communauté. C'est pourquoi il doit être pris en considération pour l'élaboration de la liste des sénateurs cooptés.

Si on le considérait comme perdu, cela signifierait que l'Open VLD recevrait un sénateur coopté avec un quotient inférieur, donc, avec moins de voix. Une telle interprétation du Code électoral viole le principe constitutionnel de la représentation proportionnelle.

Nous renvoyons à l'avis de maître Deridder qui se réfère à l'ouvrage de M. Van der Hulst indiquant que la façon spécifique de calculer le nombre de sénateurs se justifie par le volonté de ne pas défavoriser les petits partis.

Une des règles de base de notre système juridique est que, lorsqu'une loi peut faire l'objet de plusieurs interprétations dont une est en contradiction avec la Constitution et l'autre pas, l'interprétation conforme à la Constitution doit prévaloir. Je dirais même plus, une loi doit toujours, dans la mesure du possible, être interprétée conformément à la

De grondwetsconforme interpretatie is niet alleen een mogelijkheid, het is een verplichting voor alle organen die belast zijn met het nemen van beslissingen tot uitvoering van de wet of beslechting van geschillen. Dat geldt dus ook voor de Senaat.

Ik citeer uit de Handelingen van de Senaat van 14 juli 1999. De heer Hugo Vandenberghe zei toen: 'Het minste dat de commissie voor het Onderzoek van de geloofsbriefen kan doen, is nagaan of alle grondwetsartikelen zijn gerespecteerd. In welk land komen wij terecht als langs de ene kant de overheid al haar beslissingen uitvoerig moet motiveren en aan de andere kant de Senaat zomaar beslist geen rekening te houden met een van de artikelen van de Grondwet, zonder daarvan ook maar gewag te maken in het commissieverslag. Dat is toch niet ernstig.'

Meet de hooggeachte KUL-professor met twee maten? Heeft hij zo'n kort geheugen? Bovendien bestaat er geen enkele wettelijke bepaling waarop een weigering kan worden gebaseerd. Noch artikel 220, §2, noch enige andere wettelijke bepaling stelt immers dat een quotiënt dat niet werd gebruikt voor de gemeenschapssenatoren, niet kan worden gebruikt voor de volgende categorie, de gecoöpteerde senatoren. Bij weigering wordt het quotiënt van Lijst Dedecker tot tweemaal toe genegeerd. Het betreft 112.000 min vier kiezers.

Er kan dus niet anders worden geconcludeerd dan dat er – anders dan voor de aanwijzing van gemeenschapssenatoren – geen wettelijke bepaling is op basis waarvan de Senaat Lijst Dedecker een gecoöpteerde senator kan weigeren. Een weigering zou een interpretatie van het Kieswetboek inhouden die strijdig is met de Grondwet.

Thans blijkt dat CD&V-NVA en Open VLD het op een akkoord hebben gegooid om Lijst Dedecker via een handigheidje uit te sluiten. Als de kans bij de gemeenschapssenatoren is verkeken, is de zetel vervallen! Door deze goocheltruc wordt een rechtmatig senator van Lijst Dedecker met 112.000 min vier stemmen vervangen door een gesjeesde politicus van Open VLD.

Dit is een graaicultuur van de machtigsten van de Belgische politieke klasse. Open VLD is gezakt voor het examen en verloor twee zetels in de Senaat en zeven in de Kamer. Deze partij was de grote verliezer van de verkiezingen van 10 juni en probeert nu via een achterpoortje op het herexamen toch een senatorszitje te kopen met een onfraai akkoord. Met amper 20.000 kiezers wordt een zetel van 112.000 min vier kiezers van Lijst Dedecker weggegraaid.

Dat is een aanfluiting van de democratie, een verraad aan de Grondwet, waaraan vorige week trouw werd gezworen.

Gedurende vier jaar zal de betrokken gecoöpteerde senator met een stigma rondlopen: mandaat gestolen van Lijst Dedecker. De machtigsten graaien. Dat zoiets bij krijgsheren in Afrika door de kiezer in de savanne niet wordt opgemerkt is tot daaraantoe, maar hier weet elke kiezer met gezond verstand dat die zetel is ontfutseld. Ik begrijp niet dat de Senaat, oud en wijs als hij zou moeten zijn, dit niet oplost met gezond verstand.

Zoals Cato in de Senaat meer dan 2000 jaar geleden elke toespraak besloot met dezelfde woorden, 'ceterum censeo Carthaginem esse delendam', zo zal ik steeds eindigen met de woorden 'laat het gezond verstand zegevieren'. De rekening

Constitution.

Une telle interprétation n'est pas seulement une possibilité, c'est une obligation pour tous les organes chargés de prendre des décisions d'exécution de la loi ou de règlement de conflits. Elle vaut dès lors également pour le Sénat.

Je cite les Annales du Sénat du 11 juillet 1999. M. Hugo Vandenberghe déclara à l'époque : « La moindre des choses qu'une commission de Vérification des pouvoirs puisse faire, c'est vérifier si tous les articles de la Constitution sont respectés. Que deviendra le pays si, d'une part, les autorités doivent motiver de manière circonstanciée toutes leurs décisions et si, d'autre part, le Sénat décide tout simplement de ne pas tenir compte d'un des articles de la Constitution, et ce sans même en faire mention dans le rapport de la commission de Vérification des pouvoirs. Ce n'est quand même pas sérieux ! »

Le très estimé professeur de la KUL appliquerait-il deux poids et deux mesures ? Aurait-il si peu de mémoire ? De plus, il n'existe aucune disposition légale pouvant justifier un refus. En effet, ni article 220, §2, ni aucune autre disposition légale ne disposent qu'un quotient qui n'a pas été utilisé pour les sénateurs de communauté ne peut pas être utilisé pour la catégorie suivante, à savoir les sénateurs cooptés. En cas de refus, le quotient de la Lijst Dedecker serait ignoré deux fois, alors qu'il s'agit de 112.000 électeurs moins 4.

On ne peut donc en tirer d'autre conclusion que – contrairement à ce qui est prévu pour la désignation des sénateurs de communauté – il n'y a pas de disposition légale autorisant le Sénat à refuser un sénateur coopté à la Lijst Dedecker. Un refus impliquerait une interprétation du Code électoral, qui serait contraire à la Constitution.

Il s'avère maintenant que le CD&V-NVA et l'Open VLD ont conclu un accord pour exclure la Lijst Dedecker par un artifice. Si l'occasion n'est pas saisie lors de la désignation des sénateurs de communauté, le siège est définitivement perdu ! Par ce tour de passe-passe, un sénateur légitimement élu par 112.000 électeurs moins 4 de la Lijst Dedecker est remplacé par un politicien recalé de l'Open VLD.

C'est la culture de la rapacité des puissants de la classe politique belge. L'Open VLD a été recalé en première session et a perdu deux sièges au Sénat et sept à la Chambre. Ce parti était le grand perdant des élections du 10 juin et essaie maintenant, par un artifice, d'acheter quand même un siège de sénateur par le biais d'un accord honteux. Avec moins de 20.000 électeurs, on chipe un siège de 112.000 électeurs moins 4 à la Lijst Dedecker.

C'est une caricature de la démocratie, une trahison envers la Constitution qu'on a juré d'observer la semaine dernière.

Durant quatre ans, le sénateur coopté en question portera le stigmate du mandat volé à la Lijst Dedecker. Les puissants se servent. Tout électeur de bons sens sait que ce siège est volé. Je ne comprends pas que le Sénat, dans sa sagesse, ne puisse pas résoudre ce problème avec bon sens.

Comme Caton, qui il y a 2000 ans terminait chaque discours par « ceterum censeo Carthaginem esse delendam », je conclurai chaque fois par « que le bon sens triomphe ! » La note sera présentée lors des prochaines élections.

Est-ce là l'amorce de la fameuse réforme de l'État ? Ainsi

zal worden gepresenteerd bij de volgende verkiezingen.

Is dit de eerste aanzet tot de fameuze staats hervorming? De eerste grondwets herziening blijkt nu een grondwetsverkrachting te zijn, zoals journalist Luc Van der Kelen onlangs schreef.

De heer Francis Delpérée (CDH). – *Ik zal het niet hebben over de gemoedstoestanden en de politieke beslommeringen van dit moment.*

Krachtens artikel 48 van de Grondwet moet de Senaat de geloofsbrieven van zijn leden onderzoeken en de geschillen die hieromtrent rijzen beslechten. Het sleutelwoord is uiteraard ‘beslechten’.

Alleen de Senaat kan die geschillen beslechten en bijgevolg botsen de dagvaardingen die door bepaalde personen worden gevraagd, onmiddellijk op bezwaren van onontvankelijkheid en bevoegdheid van de rechterlijke macht.

Als wij echter de enigen zijn die geschillen kunnen beslechten, moeten wij ons begeven op een terrein dat tot het recht behoort, namelijk dat van de juridische analyse.

Wat zegt de Grondwet? De Grondwet bepaalt dat de gecoöpteerde senatoren aangewezen worden volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging.

Over welke evenredige vertegenwoordiging gaat het? Gaat het om de methode-D’Hondt, om de methode-Imperiali, om het systeem van de grootste overschotten of van de grootste gemiddelden? Gaat het om de evenredigheid die wij toepassen voor de toewijzing van de zetels in de wetgevende kamers? Gaat het om de evenredige vertegenwoordiging die we toepassen voor de gemeenteraadsverkiezingen? Gaat het om een evenredigheid met of zonder drempels?

De Grondwet antwoordt daarop door te stellen dat de evenredige vertegenwoordiging geen vaag, algemeen of abstract beginsel is, maar wel een beginsel dat door de wet wordt bepaald: artikel 68 van de Grondwet. Het heeft geen zin hier de Grondwet en de wet tegenover elkaar af te wegen, de wet tegenover de Grondwet te stellen of te vragen de interpretatie van de Grondwet te plaatsen tegenover de interpretatie van de wet, aangezien het de Grondwet is die naar de wet verwijst.

Welke wet? Het Kieswetboek. Er werd herhaaldelijk verwezen naar artikel 220 van het Kieswetboek dat bepaalt dat voor de verdeling van de gecoöpteerde senatoren wordt begonnen met het eerste quotiënt dat volgt op dat wat in laatste instantie gebruikt werd voor de aanwijzing van de gemeenschapssenatoren. Voor het Nederlandse kiescollege zijn dat de zes volgende quotiënten en voor het Franse kiescollege de vier volgende quotiënten.

Als men de Grondwet en de wet wil toepassen is er maar één richtlijn: de zetel komt niet toe aan Lijst Dedecker, maar aan Open VLD. Al de rest zijn slechts grondwettelijke verzinsels, of verzinsels zonder meer.

De heer Patrik Vankrunkelsven (Open VLD). – Voor ik op de grond van de zaak inga, wil ik opmerken dat mevrouw Vanermen met uitdrukkingen zoals ‘graacultuur’, ‘gegoochel’, ‘het kopen en stelen van zetels’ meteen al in haar tweede toespraak de populistische toer van haar voorzitter opgaat. Daarmee bewijst ze onze vergadering zeker geen

que le journaliste Luc Van der Kelen l’écrivait récemment, la première révision de la Constitution s’avère maintenant être une violation de cette dernière.

M. Francis Delpérée (CDH). – Je laisserai de côté les états d’âme et les préoccupations politiques du moment.

L’article 48 de la Constitution veut que le Sénat vérifie les pouvoirs de ses membres et juge les contestations qui s’élèvent à ce sujet. Le mot important est évidemment le mot « juge ».

Nous sommes seuls juges et, par conséquent, les assignations déposées par les uns ou par les autres s’opposent immédiatement à des objections d’irrecevabilité et de compétence du pouvoir judiciaire.

Mais si nous sommes juges, nous devons évidemment nous exprimer sur un terrain qui est celui du droit, celui de l’analyse juridique.

Que dit la Constitution ? La Constitution veut que les sénateurs cooptés soient choisis selon la technique de la représentation proportionnelle.

Quelle représentation proportionnelle ? S’agit-il du système D’Hondt, du système Imperiali, du système des plus grands restes ou de la plus forte moyenne ? S’agit-il de la proportionnelle telle que nous l’appliquons pour la dévolution des sièges au sein des chambres législatives ? S’agit-il de la représentation proportionnelle telle que nous l’appliquons au niveau des élections communales ? S’agit-il de la proportionnelle avec seuils ou sans seuils ?

La Constitution répond en disant que la représentation proportionnelle n’est pas un principe vague, un principe général ou un principe abstrait, mais un principe que la loi détermine : article 68 de la Constitution. Il est vain d’opposer sur ce sujet la Constitution et la loi, la loi à la Constitution ou de demander d’opposer l’interprétation de la Constitution et celle de la loi puisque c’est la Constitution qui renvoie à la loi.

Quelle loi ? Le code électoral. On l’a cité à plusieurs reprises, l’article 220 du code électoral précise que, pour la désignation des sénateurs cooptés, il faut partir du dernier quotient utilisé pour la désignation des sénateurs de Communauté. Pour le collège néerlandais, ce sont les six quotients suivants et, pour le collège francophone, les quatre quotients suivants.

Si l’on veut appliquer la Constitution et la loi, une seule leçon s’impose : le siège revient non pas à la Lijst Dedecker mais à l’Open VLD. Tout le reste n’est qu’affabulation constitutionnelle. Non, plus sérieusement, tout le reste n’est qu’affabulation tout court.

M. Patrik Vankrunkelsven (Open VLD). – *Avant d’aborder le fond du problème, je tiens à faire remarquer qu’en employant des expressions telles que « culture de la rapacité », « tour de passe-passe », « achat et vol de sièges », Mme Vanermen emprunte d’emblée l’attitude populiste de son président. Elle ne rend certainement pas service à notre*

dienst.

Ik wil nog even verwijzen naar mijn uiteenzetting van vorige week, waarin ik betreurde dat de diensten van de Senaat een nota hadden opgesteld die eerder verwarring stichtte dan verduidelijking bracht. Daarmee hebben onze diensten een taak naar zich toe getrokken die normaal wordt opgenomen door de Raad van State en het Grondwettelijk Hof, die deze problematiek inderdaad al hebben behandeld. Ik kom daar zo meteen op terug. Het is uiteraard evident dat Lijst Dedecker deze nota en de verwarring gebruikt om een zetel naar zich toe te halen waarop hij geen recht heeft. Dat Lijst Dedecker dat probeert, vind ik logisch. Dat onze diensten een dergelijke nota opstellen, vind ik minder logisch.

Ik ga akkoord met de vorige spreker dat we ons moeten uitspreken over wat de Grondwet zegt over evenredige vertegenwoordiging. Als iemand moet toetsen of een wet al dan niet conform de Grondwet is, dan is het wel de Raad van State of het Grondwettelijk Hof. Dat hebben ze in dit geval ook twee keer gedaan. Het systeem-D'Hondt is een methode van evenredigheid, maar we weten allemaal dat kleine partijen daarbij toch wel wat onrechtvaardig worden bejegend. GROEN bijvoorbeeld, stond veel dichterbij een derde zetel dan CD&V-NVA, maar heeft hem niet gehaald. De zetel ging naar de grotere partijen. Noch onze diensten, noch de Raad van State, zijn tegen dat systeem echter ooit in het geweer gekomen.

Andere landen houden bij de samenstelling van hun parlement wel rekening met de quotiënten. In Nieuw-Zeeland bijvoorbeeld, met het systeem-Sainte-Laguë, heeft het grootste restquotiënt een veel groter belang bij de toewijzing van de zetels.

Over evenredigheid kunnen we dus inderdaad discussiëren, maar op zeker moment moeten we voor een bepaald systeem kiezen. Onze grondwetgever gaf de wetgever de opdracht dit uit te werken en dat is ook gebeurd. Zo werd bij de bespreking van deze wet in de Kamer het voorbeeld gegeven van wat er kan gebeuren als een partij geen vertegenwoordiging heeft in de gemeenschap die een senator moet afvaardigen. In dat voorbeeld kreeg een lijst die 192.000 stemmen haalde volgens het huidige systeem één senator en een andere lijst met 416.000 stemmen, dus ongeveer het dubbele, zes senatoren. Aldus werd aangetoond dat een quotiënt dat niet kan worden toegewezen aan een bepaalde lijst omdat die geen vertegenwoordiger heeft in het gemeenschapsparlement, niet meer in rekening kan worden gebracht.

Dit specifieke probleem is bij de totstandkoming van de wet dus wel degelijk in ogenschouw genomen. Was dat niet het geval geweest, dan hadden we vandaag nog kunnen spreken van een interpretatieprobleem. Bij de totstandkoming van de wet werd deze interpretatie echter in alle duidelijkheid neergeschreven. Ook de Raad van State, die alle gegevens en mogelijke gevolgen kende, maakte bij de toetsing van de wet geen enkel probleem en oordeelde dat ze een goede uitwerking is van het principe dat in de Grondwet staat ingeschreven.

Het Arbitragehof werd gevat op een moment dat de kiesdrempel werd geïntroduceerd. De vijfprocentkiesdrempel heeft ertoe geleid dat de Agalevlijst vorige keer geen zetel kreeg toegewezen. Met het evenredigheidsprincipe was dit

assemblée.

La semaine dernière, j'ai déploré que les services du Sénat aient rédigé une note qui, au lieu de clarifier la situation, la rendait plus confuse encore. Nos services se sont ainsi arrogé un rôle qui incombe normalement au Conseil d'État et à la Cour constitutionnelle, lesquels ont déjà traité de cette problématique. Il est évident que la Lijst Dedecker tire parti de cette note et de la confusion qu'elle sème pour s'approprier un siège auquel elle n'a pas droit. Cette tentative de la Lijst Dedecker est logique. L'élaboration d'une telle note par nos services l'est moins.

Comme l'orateur précédent, j'estime que nous avons à nous prononcer sur ce que prévoit la Constitution concernant la représentation proportionnelle. C'est au Conseil d'État et à la Cour constitutionnelle qu'il appartient de juger de la constitutionnalité d'une loi. En l'occurrence, ils l'ont fait à deux reprises. Le système D'Hondt est une méthode à la proportionnelle mais nous savons tous qu'il s'avère assez injuste pour les petits partis. Ni nos services, ni le Conseil d'État n'ont cependant jamais dénoncé ce système.

D'autres pays tiennent bel et bien compte des quotients pour déterminer la composition de leur parlement. En Nouvelle-Zélande, par exemple, qui applique le système Sainte-Laguë, le quotient résiduel le plus élevé a plus de poids lors de l'attribution des sièges.

Nous pouvons donc discuter de la proportionnalité mais, à un moment donné, il faut opter pour un système. Notre constituant a confié cette responsabilité au législateur. Lors de la discussion de cette loi à la Chambre, l'exemple d'un parti n'ayant aucun représentant à la communauté qui doit désigner un sénateur a été évoqué. Un quotient ne pouvant être attribué à une liste donnée parce que celle-ci ne dispose d'aucun représentant au parlement de la communauté, ne peut plus être pris en considération.

Ce problème spécifique a donc bel et bien été pris en considération lors de l'élaboration de la loi. La loi ne pose donc aucun problème d'interprétation. Même le Conseil d'État a estimé que la loi était une parfaite concrétisation du principe énoncé dans la Constitution.

Quant à la Cour d'arbitrage, elle a été saisie au moment de l'introduction du seuil électoral. Elle n'a formulé aucune objection.

Pour toutes ces raisons, je me rallie au point de vue défendu par divers intervenants. Je ne suis pas constitutionnaliste mais membre du Sénat. Seul le Sénat peut statuer. La Cour constitutionnelle comme le Conseil d'État ont déclaré explicitement que la loi que nous avons à interpréter est la manière correcte d'exécuter la Constitution. Le groupe Open VLD se rallie donc au rapport.

wel het geval geweest. Maar ook hier formuleerde het Arbitragehof geen bezwaar.

Om die redenen sluit ik me aan bij een aantal sprekers. Ik ben geen grondwetspecialist, maar wel lid van de Senaat. Enkel de Senaat kan een uitspraak doen. Nu naar de grondwet verwijzen, gaat wel wat ver. Zowel het Grondwettelijk Hof als de Raad van State hebben uitdrukkelijk gezegd dat de wet die hier moet worden geïnterpreteerd de goede manier is om gevolg te geven aan de Grondwet. De Open VLD-fractie sluit zich dus aan bij het verslag.

De heer Johan Vande Lanotte (SP.A-SPIRIT). – Er zijn verschillende visies mogelijk over deze aangelegenheid. We moeten toch enigszins relativiseren. Dit principe dateert van het Sint-Michielsakkoord. Daarvoor waren er 184 senatoren, waaronder een aantal gecoöpteerde. De coöptatie gebeurde via een getrapt systeem. Door de coöptatie verminderde eigenlijk de evenredigheid, maar omdat er 184 senatoren waren, hoefde geen verregaande proportionaliteit te worden nagestreefd. Het Sint-Michielsakkoord impliceerde een Senaat met 71 leden. Er werd overeengekomen dat een daling van het aantal senatoren gepaard moet gaan met een verhoging van de proportionaliteit. Dat principe moest op het totale aantal van 71 leden worden toegepast. Het betreft dus respectievelijk 41 en 30 senatoren. De bedoeling was op de 71 senatoren een soort methode-D'Hondt toe te passen. Nadien kwam er een aanpassing. De methode-D'Hondt bleef bestaan, maar met een drempel van vijf procent. Die drempel staat niet ter discussie. De doelstelling was een duidelijke toepassing van het evenredigheidsprincipe. Ten tweede is het de Senaat die ter zake beslist. Ook dat staat in de Grondwet. Men kan zich niet beroepen op de democratie en op de Grondwet en tegelijkertijd de Grondwet opzij schuiven om zijn gelijk te halen. De Grondwet bepaalt dat de Senaat beslist omdat de Grondwet niet wil dat discussies over verkiezingen door de rechterlijke macht worden beslecht. Dat is overigens het basisbeginsel van de Grondwet. Wie voor de Senaat is verkozen, beslist in eer en geweten en wordt dus niet gedicteerd door een rechter. Als de rechter op een bepaald moment aan een senator kan zeggen wat hij moet doen, dan hoeven we geen verkiezingen meer te organiseren, dan hoeven we er slechts voor te zorgen dat we de rechters zoveel mogelijk naar onze zin benoemen.

De doelstelling is duidelijk: de Senaat is vrij in zijn beslissingen. Dat is een even belangrijk grondwettelijk principe als de proportionaliteit.

Een gerechtelijke actie gaat in tegen de democratie en tegen de Grondwet.

Voor de proportionaliteit heeft de wet in een aantal regels voorzien. Een partij die geen verkozenen heeft voor de Senaat, kan onmogelijk in een tweede of derde stadium toch nog een senator krijgen.

Als een partij in de gewestparlementen geen echte fractie heeft, dan kan ze geen gemeenschapssenator hebben.

Wat het huidige probleem betreft, is de wetgeving niet helemaal duidelijk. Pas na de jongste verkiezingen werd in het Vlaams parlement een fractie gevormd, daardoor heeft ze geen gemeenschapssenator.

Een administratie moet de wet toepassen, ook al is ze in tegenspraak met de Grondwet.

M. Johan Vande Lanotte (SP.A-SPIRIT). – *Plusieurs visions sont possibles. Il faut quelque peu relativiser les choses. Ce principe date de l'accord de la Saint-Michel qui a ramené le nombre de sénateurs de 184 à 71. Il a été convenu à l'époque que cette diminution du nombre de sénateurs devait aller de pair avec un renforcement de la proportionnalité. Auparavant, la cooptation affaiblissait la proportionnalité. Ce principe devait désormais s'appliquer à l'ensemble des sénateurs. L'objectif était d'appliquer une sorte de système D'Hondt aux 71 sénateurs. Un seuil de cinq pour cent a ensuite été instauré mais l'objectif reste le même.*

Par ailleurs, c'est au Sénat de décider dans ce domaine. Cela figure dans la Constitution. On ne peut à la fois invoquer la démocratie et la Constitution et faire fi de la Constitution pour avoir raison. Si la Constitution précise que c'est le Sénat qui statue, c'est parce qu'elle ne veut pas que ce soit le pouvoir judiciaire qui tranche en matière électorale. Si le juge peut dicter sa conduite à un sénateur, inutile d'organiser des élections. Il suffit de faire en sorte de nommer des juges proches de ses idées.

L'objectif est clair : le Sénat est libre dans ses décisions. Il s'agit là d'un principe constitutionnel aussi important que celui de la proportionnalité.

Une action judiciaire est contraire à la démocratie et à la Constitution.

Quant à la proportionnalité, la loi a prévu certaines règles. Un parti qui n'a pas d'élu au Sénat, ne peut obtenir un siège de sénateur à un stade ultérieur.

Un parti qui ne dispose pas de groupe dans les parlements régionaux ne peut obtenir de siège de sénateur de communauté.

En ce qui concerne le problème actuel, la législation n'est pas tout à fait claire. Ce n'est qu'après les dernières élections qu'un groupe a été constitué au Parlement flamand. Il n'a donc pas de sénateur de communauté.

Une administration doit appliquer la loi même si elle est en contradiction avec la Constitution.

Si un juge est confronté à une loi contraire à la Constitution, il doit parfois appliquer la loi et pas la Constitution et éventuellement adresser une question préjudicielle à la Cour constitutionnelle. Mais lorsque le Sénat, en tant que vérificateur des pouvoirs, doit appliquer à la fois la Constitution et la loi, il ne peut se baser sur une règle définitive précisant à quelle norme il doit accorder la priorité. Cela n'est prévu dans aucune loi et la jurisprudence ne dit rien de la manière dont la Chambre et le Sénat doivent vérifier les pouvoirs. Le Sénat dispose d'une très grande liberté pour ce faire. Il peut et doit agir dans l'esprit de

Als een rechter wordt geconfronteerd met een wet die strijdig is met de Grondwet, dan moet hij soms de wet toepassen en niet de Grondwet, en eventueel een prejudiciële vraag stellen aan het Grondwettelijk Hof. Als echter de Senaat als onderzoeker van de geloofsbrieven tegelijk de Grondwet en de wet moet toepassen, dan kan hij zich niet baseren op een definitieve regel die bepaalt waaraan de Senaat dan de voorkeur moet geven. Dat is in geen enkele wet vastgelegd en ook de jurisprudentie over grondwetconforme interpretatie gaat niet over de manier waarop de Senaat of de Kamer de geloofsbrieven moet onderzoeken. De Senaat heeft hier een zeer grote vrijheid. De Senaat kan en moet handelen naar de geest van het akkoord dat destijds is gesloten en dat een vertaling heeft gekregen in de Grondwet. Als de commissie voor het Onderzoek van de geloofsbrieven concludeert dat Lijst Dedecker meer zetels zou hebben gekregen als hij minder stemmen had behaald, dan moet de Senaat daar rekening mee houden. Niemand kan mij ervan verdenken een grote vriend van de Lijst Dedecker te zijn, maar ik kan onmogelijk verdedigen dat die partij nu minder zetels krijgt dan wanneer ze minder stemmen had behaald.

Daarom vraag ik de Senaat dat hij niet het advies van de commissie volgt en de tweede zetel toewijst aan Lijst Dedecker.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V-NVA). – In artikel 220, §2, van het Kieswetboek wordt duidelijk bepaald dat de toewijzing en de berekening van de gecoöpteerde senatoren door de Senaat gebeurt volgens de volgorde van de quotiënten die wordt vastgesteld op basis van de quotiënten voor de gemeenschapssenatoren. Is hier wel een probleem? De tekst van de wet is zeer duidelijk en conform de Grondwet.

Wanneer een fractie geen zetel heeft in het Vlaams Parlement en daardoor geen gemeenschapssenator heeft kunnen aanwijzen, komt die duidelijk ook niet in aanmerking bij het aanwijzen van de gecoöpteerde senatoren. Natuurlijk kunnen we daar politiek commentaar bij geven, maar dat kan toch niet de bedoeling zijn van een commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven of van de Senaat zoals hij nu is samengesteld. Wij moeten ons houden aan de Grondwet en aan de wet.

Ten onrechte wordt artikel 211, §2, tweede lid, van het Kieswetboek niet geciteerd. Dat bepaalt dat, indien een van de quotiënten een politieke formatie betreft die geen zetel van rechtstreeks verkozen senatoren heeft, dat quotiënt niet in aanmerking wordt genomen. Dit geldt ook als de politieke formatie geen zetel van parlementslid in het Vlaams Parlement of de Franse Gemeenschapsraad heeft.

Kortom, dit artikel zegt zeer duidelijk dat de partij die geen zetel heeft bij de eerste 25 verkozenen, gelijkgesteld wordt met de partij die geen zetel behaalt bij de tien gemeenschapssenatoren. Dit quotiënt wordt niet uitgesteld of in reserve gehouden, het wordt gewoon niet in aanmerking genomen.

Is deze interpretatie strijdig met artikel 68 van de Grondwet? Sommige collega's filosoferen graag, maar ze maken een grote bocht rond het probleem. Artikel 68, §1, zegt dat de zetelverdeling gebeurt 'volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging dat door de wet wordt vastgesteld'.

l'accord conclu par le passé et traduit dans la Constitution. Si la commission de Vérification des pouvoirs conclut que la Lijst Dedecker aurait obtenu davantage de sièges si elle avait recueilli moins de voix, le Sénat doit en tenir compte. Nul ne peut me soupçonner d'être un partisan de la Lijst Dedecker mais je ne peux admettre que ce parti obtienne moins de sièges que ceux qu'il aurait obtenus en recueillant moins de voix.

C'est pourquoi je demande au Sénat de ne pas suivre l'avis de la commission et d'attribuer le deuxième siège à la Lijst Dedecker.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V-NVA). – *L'article 220, §2, du Code électoral prévoit clairement que l'attribution et le calcul des sénateurs cooptés sont effectués par le Sénat suivant l'ordre des quotients fixé sur la base des quotients utilisés pour les sénateurs de communauté. Cela pose-t-il vraiment problème ? Le texte de la loi est très clair et conforme à la Constitution.*

Lorsqu'un groupe n'a pas de siège au Parlement flamand et qu'il n'a pu, de ce fait, désigner de sénateur de communauté, il est clair qu'il n'entre pas davantage en ligne de compte lors de la désignation des sénateurs cooptés. Nous pouvons évidemment faire un commentaire politique à ce sujet, mais ce n'est pas le rôle d'une commission de Vérification des pouvoirs ni du Sénat dans sa composition actuelle. Nous devons nous en tenir à la Constitution et à la loi.

On ne cite pas, à tort, l'article 211, §2, alinéa 2, du Code électoral, qui dispose que, si un des quotients concerne une formation qui n'a pas de siège de sénateur élu directement, ce quotient n'est pas pris en considération. Il en est de même si la formation politique n'a pas de siège de parlementaire au Parlement flamand ou au Parlement de la Communauté française.

Bref, cet article dispose très explicitement que le parti qui n'a pas de siège parmi les 25 premiers élus est assimilé au parti qui n'a pas de siège parmi les dix sénateurs de communauté. Ce quotient n'est pas reporté ni tenu en réserve mais n'est tout simplement pas pris en considération.

Cette interprétation est-elle contraire à l'article 68 de la Constitution ? Certains collègues philosophent volontiers, mais ils opèrent un grand virage autour du problème. L'article 68, §1er, dispose que la répartition des sièges s'effectue « suivant le système de la représentation proportionnelle que la loi détermine. »

Autrement dit, l'article 68 de la Constitution est une disposition charnière qui dispose que pour interpréter

Met andere woorden, artikel 68 van de Grondwet is een schakelbepaling die bepaalt dat voor de interpretatie van het artikel de wet moet worden gelezen. Deze grondwetsbepaling bevat inhoudelijk één juridische vereiste: het moet gaan om een stelsel van evenredige vertegenwoordiging op grond van het stemcijfer van de lijst behaald bij de verkiezing van rechtstreekse senatoren.

Uit een dergelijke algemene bepaling, die trouwens uitdrukkelijk verwijst naar de wettelijke regeling, kan niet worden afgeleid wat dient te gebeuren voor de coöptatie wanneer een fractie geen zetel heeft in het Vlaams Parlement. Dit probleem wordt geregeld door de kieswet. Het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging uit artikel 68 van de Grondwet biedt enkel de mogelijkheid aan te duiden welke quotiënten naar rechtstreekse gekozen senatoren gaan, welke naar de gemeenschapssenatoren, en welke naar de gecoöpteerde senatoren. De tekst van de Grondwet verhindert bijvoorbeeld volstrekt niet het systeem-Imperiali te hanteren in plaats van het systeem-D'Hondt, wat tot gevolg kan hebben dat een politieke formatie niet alleen geen recht heeft op een gecoöpteerd senator, maar zelfs geen rechtstreeks verkozen senator bekomt.

Daarenboven bepaalt artikel 211, §2, dat wanneer een politieke formatie geen rechtstreeks verkozen senator heeft, een eventueel quotiënt voor een gemeenschapssensor niet in aanmerking wordt genomen. Bij de voorbereidende besprekingen van de actueel geldende teksten van de Grondwet en de Kieswet, is nooit de mening naar voren gebracht, noch in de besprekingen, noch in de tekst, dat de wetgever daarbij de Grondwet niet zou naleven. Integendeel, in de Kamer heeft de minister een cijfervoorbeeld gegeven van een zetelberekening bij de niet-toewijzing van een gemeenschapssensor, zonder enige verdere correctie voor het niet opgenomen quotiënt voor de gecoöpteerde senator.

Wat nieuw is in dit debat, is dat aan artikel 68, §1, van de Grondwet een totaal nieuwe interpretatie wordt gegeven. De nieuwe Senaat wordt nu eenmaal getrapt ingevuld, wat de naleving van gecumuleerde voorwaarden onderstelt per categorie senator. Trouwens, deze totaal nieuwe interpretatie van artikel 68 van de Grondwet, die veel verder gaat dan wat daarin is te lezen, zou de deur openen voor allerlei manipulaties. Zo wordt in een niet ondertekende nota van de Senaat beweerd, dat een politieke formatie niet kan worden verplicht haar quotiënten te gebruiken. Dat zou impliceren dat een partij die wel over voldoende zetels beschikt in een gemeenschapsparlament, maar liever een gecoöpteerd senator heeft, de beurt laat voorbij gaan en geen of een onvolledige lijst stuurt. Artikel 211, §6, van het kieswetboek bepaalt dat, indien een parlamentsfractie geen lijst of een lijst met een onvoldoende aantal namen, bedoeld in §4, aan de voorzitter, bijvoorbeeld van het Vlaams Parlement, zendt, de zetels waarin niet werd voorzien, worden toegekend aan de politieke formaties die betrokken zijn door de quotiënten die volgen op het laatste quotiënt dat overeenkomstig paragraaf 2 in aanmerking werd genomen.

In 2003 wilde de CDH van deze bepaling gebruik maken, in de interpretatie die vandaag wordt verdedigd, om alsnog een zetel van gecoöpteerd senator in de wacht te kunnen slepen door een onvolledige lijst in te dienen voor de twee gemeenschapssenatoren waarop ze recht had en aldus haar quotiënt te laten doorschuiven om een gecoöpteerd senator te

l'article, il faut se référer à la loi. Cette disposition constitutionnelle contient une seule exigence juridique : il doit s'agir d'un système de représentation proportionnelle en fonction du chiffre électoral des listes obtenu à l'élection des sénateurs élus directement.

On ne peut déduire d'une telle disposition générale, qui renvoie d'ailleurs à la loi, comment doit se dérouler la cooptation lorsqu'un groupe ne dispose d'aucun siège au Parlement flamand. Ce problème est réglé par la loi électorale. Le système de la représentation proportionnelle, visé à l'article 68 de la Constitution, permet tout au plus de déterminer quels quotients sont attribués respectivement aux sénateurs élus directement, aux sénateurs de communauté et aux sénateurs cooptés. Le texte de la Constitution n'empêche ainsi nullement d'appliquer le système Imperiali au lieu du système D'Hondt.

En outre, l'article 211, §2, prévoit que, si une formation politique n'a pas de siège de sénateur élu directement, un éventuel quotient pour un siège de sénateur de communauté n'est pas pris en considération. Lors des travaux préparatoires relatifs aux textes actuellement en vigueur de la Constitution et du Code électoral, jamais il n'a été dit qu'en l'occurrence, le législateur ne respectait pas la Constitution. Au contraire, à la Chambre, le ministre a donné un exemple chiffré de calcul des sièges en cas de non-attribution d'un siège de sénateur de communauté, sans aucune correction du quotient non pris en compte lors de l'attribution des sièges de sénateurs cooptés.

La nouveauté dans ce débat est que l'on donne une interprétation tout à fait nouvelle de l'article 68, §1er, de la Constitution. Le nouveau Sénat est constitué par phases, ce qui suppose le respect des conditions cumulées par catégorie de sénateurs. Cette interprétation tout à fait nouvelle de l'article 68 de la Constitution, qui va beaucoup plus loin que ce que dit le texte, rendrait d'ailleurs toutes les manipulations possibles. Une note anonyme du Sénat prétend ainsi qu'une formation politique ne peut être contrainte d'utiliser ses quotients. Cela signifierait qu'un parti qui disposerait de suffisamment de sièges dans un parlement de communauté mais qui préférerait un siège de sénateur coopté, passerait son tour et ne transmettrait aucune liste ou seulement une liste incomplète. L'article 211, §6, du Code électoral dispose que, si un groupe du Parlement n'a pas transmis au Président, par exemple du Parlement flamand, de liste visée au §4, ou que la liste ne reprend pas assez de noms, les sièges non pourvus sont attribués aux formations politiques concernées par les quotients qui suivent le dernier des quotients pris en considération conformément au §2.

En 2003, le CDH a voulu faire usage de cette disposition, selon l'interprétation défendue aujourd'hui : il a déposé une liste incomplète pour les deux sièges de sénateur de communauté auxquels il avait droit et a voulu renoncer à son quotient afin d'obtenir un siège de sénateur coopté. En 2003, le Sénat a rejeté cette solution en trente secondes. Il n'y a aucune raison de suivre en 2007 une autre interprétation de la Constitution et de la loi qu'en 2003.

La disposition générale de l'article 68 de la Constitution ne permet pas de dégager une solution au cas concret qui nous intéresse. Il n'y a donc aucune raison de ne pas suivre le texte clair et précis de l'article 211, §2, du Code électoral.

bekomen. De Senaat heeft in 2003 deze oplossing in dertig seconden verworpen. Er zijn geen redenen voorhanden om in 2007 een andere grondwettelijke en wettelijke interpretatie te volgen dan in 2003.

Uit de zeer algemene bepaling van artikel 68 van de Grondwet, die alleen een systeem van evenredige vertegenwoordiging oplegt, zoals uitgewerkt door de wet, kan op zichzelf onmogelijk een oplossing voor het concrete geval worden afgeleid. Derhalve is er geen enkele reden om de klare en duidelijke tekst van artikel 220, §2, van het Kieswetboek niet te volgen.

Ik heb mijn argumenten op zakelijke wijze naar voren gebracht. Ik wil niet meegaan met de nieuwe politieke cultuur die hier blijkbaar ingang vindt en waarbij men in naam van de democratie een groot juridisch discours houdt dat bol staat van beweringen waarvoor men geen enkel bewijs aanvoert. De parlementsleden zouden verplicht zijn te bewijzen waar ze niet zijn geweest en wat ze niet hebben gedaan. Ik heb de voorbije dagen gelezen dat er allerlei geheime besprekingen hebben plaatsgevonden waarop geheime akkoorden zijn gesloten over de toewijzing van de daaropvolgende senator. Wie die juridische beginselen inroept, blijft totaal in gebreke om ook maar enige omstandigheid aan te duiden waarin een en ander zou zijn gebeurd. Er wordt een nieuwe opvatting gehuldigd over het aanvoeren van een bewijslast, waarvan bij voorbaat vaststaat dat ze niet kan worden aangevoerd, omdat men nu eenmaal nooit kan bewijzen wat men niet heeft gedaan. Ik vind dat ik daarop niet hoeft in te gaan. De argumenten spreken voor zich.

Ik wil ook ingaan op het argument van de heer Vande Lanotte inzake de evenredigheid. De heer Vande Lanotte en ikzelf waren coauteurs van de wetteksten van het Sint-Michielsakkoord. Ik herinner me nog levendig de discussie daarover op een ochtend in het redactiecomité, die is uitgemond in de klare tekst van het geciteerde artikel, dat voorschrijft dat het quotiënt niet in aanmerking wordt genomen.

Indien er een andere opvatting ware geweest, dan hadden we dat toch, gelet op de samenstelling van dat redactiecomité, uitdrukkelijk in de tekst gezet. Mochten we van oordeel zijn geweest dat er een uitgesteld quotiënt bestond, dan hadden we de theorie van het uitgestelde quotiënt in de tekst opgenomen en hadden we de woorden 'wordt niet in aanmerking genomen' niet vermeld. De tweede formulering is immers strijdig met de eerste.

De *faits divers* worden tot politieke gebeurtenissen verheven. De scheiding der machten betekent dat de institutionele autonomie van het Parlement, dat bestaat uit de verkozenen van het volk, onaantastbaar is. Het Parlement moet voor niemand verantwoording afleggen, noch voor deurwaarders, noch voor bajonetten, noch voor vonnissen en arresten.

Wie daarop ingaat en beweert op te komen voor de democratie, maar eist dat de Senaat de goedkeuring van de coöptatielijst uitstelt, huldigt de opvatting dat de rechterlijke macht of de Raad van State wel tussenbeide kan komen in de absolute autonomie van het Parlement, die vastligt in artikel 58 van de Grondwet over de absolute onverantwoordelijkheid van Kamerleden en Senatoren bij het uitbrengen van hun mening of hun stem. Al wie indirect op dit spreekgestoelte dat standpunt verdedigt, bestrijdt onze

J'ai exposé mes arguments de manière rationnelle. Je ne veux pas adhérer à la nouvelle culture politique où d'aucuns, au nom de la démocratie, tiennent un grand discours juridique rempli d'affirmations sans aucune preuve. J'ai lu ces derniers jours que divers conciliabules auraient débouché sur des accords secrets sur l'attribution du siège suivant de sénateur. Celui qui invoque ces principes juridiques se garde bien de préciser quelque peu dans quelles circonstances tout cela se serait produit. On défend une nouvelle conception sur la production d'une preuve dont on sait d'avance qu'elle ne peut être produite car on ne peut jamais prouver ce que l'on n'a pas fait. J'estime que je n'ai pas à jouer ce jeu. Les arguments parlent d'eux-mêmes.

Je voudrais également réagir à l'argument de M. Vande Lanotte relatif à la proportionnalité. M. Vande Lanotte et moi-même étions coauteurs des textes législatifs de l'accord de la Saint-Michel. Je me souviens encore des discussions au sein du comité de rédaction qui ont abouti au texte précis de l'article que je viens de citer et qui prescrit de ne pas prendre en considération le quotient.

Compte tenu de la composition de ce comité de rédaction, si une opinion différente avait alors été exprimée, elle aurait figuré explicitement dans le texte. Si nous avions été favorables à la théorie du quotient reporté, nous n'aurions pas écrit « n'est pas pris en considération ».

Des faits divers sont élevés au rang d'événements politiques. La séparation des pouvoirs implique l'inviolabilité de l'autonomie institutionnelle du Parlement, lequel se compose des élus de la Nation. Le Parlement n'a à se justifier devant personne, ni face aux huissiers, ni face aux baïonnettes, ni face aux jugements et arrêts.

Celui qui prétend défendre la démocratie mais exige du Sénat qu'il diffère l'adoption de la liste des cooptations, défend l'idée que le pouvoir judiciaire ou le Conseil d'État peuvent bel et bien empiéter sur l'autonomie absolue du Parlement, établie par l'article 58 de la Constitution relatif à l'immunité absolue des députés et sénateurs à l'occasion des opinions et votes émis par eux. Le Parlement doit défendre ses droits car dans la lutte pour l'équilibre entre les pouvoirs, il a déjà trop souvent cédé du terrain. Nous devons rester attentifs à cette lutte.

À un moment donné, la Cour d'appel de Bruxelles a tenu la Chambre pour responsable du fonctionnement d'une commission d'enquête. En 2006, la Cour de cassation a alors précisé la portée de l'article 58 de la Constitution : nous disposons d'une immunité et souveraineté absolues. Si le Parlement se montrait incapable de valider les pouvoirs de ses membres, cela équivaldrait à une abdication de la démocratie parlementaire. Je vous conjure donc de tenir compte de ces arguments de principe tout au long du débat. (Applaudissements sur les bancs du CD&V-NVA).

autonomie, weze het met de meest populistische argumenten. Het Parlement moet opkomen voor zijn rechten, want in de strijd voor het evenwicht tussen de machten heeft het zich al te veel laten verdringen. We moeten die strijd aandachtig volgen, zoals we gedurende de vorige zittingperiode al hebben beklemd.

Het hof van beroep te Brussel heeft de Kamer op een bepaald ogenblik verantwoordelijk gesteld voor de werking van een onderzoekscommissie. In de zomer van 2006 heeft het Hof van Cassatie de draagwijdte van artikel 58 van de Grondwet dan verduidelijkt: wij beschikken over een absolute immuniteit en een absolute soevereiniteit. Het zou een abdicatie zijn van de parlementaire democratie als het Parlement zou aantonen niet langer in staat te zijn de eigen geloofsbrieven goed te keuren. Ik verzoek u dan ook om met die principiële argumenten over het debat heen rekening te houden. (*Applaus van CD&V-NVA*).

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Mevrouw de voorzitter, wij vragen twee afzonderlijke stemmingen: de eerste over de geloofsbrieven van onze collega's die dadelijk de eed zullen afleggen en de tweede over de problematiek van de coöptatie.*

De voorzitter. – Wij stemmen over de besluiten van het eerste deel van het verslag van de heer Vandenberghe met betrekking tot het onderzoek van de geloofsbrieven van de gemeenschapssenatoren.

– **De besluiten van het verslag worden aangenomen bij zitten en opstaan.**

De voorzitter. – Bijgevolg roep ik de leden die door de Gemeenschapsparlementen zijn aangewezen, uit tot senator.

Somit bestätige ich in ihrem Amt als Senator die Mitglieder, die von den Gemeinschaftsparlamenten bestimmt wurden.

Ik verzoek deze leden de grondwettelijke eed af te leggen.

Ich bitte diese Mitglieder den verfassungsmässigen Eid zu leisten.

– De heren Marc Elsen en Jean-Paul Procureur, de dames Miet Smet en Helga Stevens, de heren Luc Van den Brande, Joris Van Hauthem, Karim Van Overmeire en Berni Collas, mevrouw Christine Defraigne, de heren Alain Destexhe en François Roelants du Vivier, de dames Sfia Bouarfa en Joëlle Kapompolé, de heer Christophe Collignon, mevrouw Margriet Hermans, de heer Paul Wille, mevrouw Vera Dua, de heren Bart Martens, André Van Nieuwkerke, Marcel Cheron en Josy Dubié leggen de eed af.

De voorzitter. – Ik geef aan deze leden akte van hun eedaflegging en verklaar hen aangesteld in hun functie van senator.

Ich bestätige diesen Mitgliedern ihre Eidesleistung und erkläre Sie zu ihrem Amt eingesetzt.

(*Algemeen applaus*)

De voorzitter. – Wij stemmen nu over de besluiten van het tweede deel van het verslag van de heer Vandenberghe betreffende de volgorde van de toegewezen zetels voor de coöptatie.

M. Philippe Mahoux (PS). – Madame la présidente, nous demandons des votes séparés : un premier vote sur la vérification des pouvoirs de nos collègues qui vont bientôt prêter serment et un deuxième vote sur la problématique des sénateurs cooptés.

Mme la présidente. – Nous votons sur les conclusions de la première partie du rapport de M. Vandenberghe concernant la vérification des pouvoirs des sénateurs de Communauté.

– **Les conclusions de la commission sont adoptées par assis et levé.**

Mme la présidente. – Par conséquent je proclame sénateurs, les membres qui ont été désignés par les Parlements des Communautés.

Somit bestätige ich in ihrem Amt als Senator die Mitglieder, die von den Gemeinschaftsparlamenten bestimmt wurden.

Je prie ces membres de prêter le serment constitutionnel.

Ich bitte diese Mitglieder den verfassungsmässigen Eid zu leisten.

– MM. Marc Elsen et Jean-Paul Procureur, Mmes Miet Smet et Helga Stevens, MM. Luc Van den Brande, Joris Van Hauthem, Karim Van Overmeire et Berni Collas, Mme Christine Defraigne, MM. Alain Destexhe et François Roelants du Vivier, Mmes Sfia Bouarfa et Joëlle Kapompolé, M. Christophe Collignon, Mme Margriet Hermans, M. Paul Wille, Mme Vera Dua, MM. Bart Martens, André Van Nieuwkerke, Marcel Cheron et Josy Dubié prêtent serment.

Mme la présidente. – Je donne à ces membres akte de leur prestation de serment et les déclare installés dans leur fonction de sénateur.

Ich bestätige diesen Mitgliedern ihre Eidesleistung und erkläre Sie zu ihrem Amt eingesetzt.

(*Applaudissements sur tous les bancs*)

Mme la présidente. – Nous votons sur les conclusions de la seconde partie du rapport de M. Vandenberghe concernant l'ordre des sièges attribués pour la cooptation.

Mevrouw Vera Dua (GROEN). – Ik sluit mij volkomen aan bij de verontwaardiging van de collega's over de demarche van de heer Dedecker. Ik kan de ideeën van de heer Dedecker geenszins volgen, al heb ik wel enige sympathie voor de persoon Dedecker. Toch is het een enorme ontgoocheling dat hij zich effectief tot de rechtbank wendt. Dat is werkelijk een blamage voor een parlement.

Ik kom nu tot de grond van de zaak. Men mag het mij niet kwalijk nemen, maar ik ben, gelet op mijn verleden, enorm gevoelig voor het proportionaliteitsbeginsel. Ik ben het met de heer Van Hauthem eens dat het voor de publieke opinie niet evident is dat een partij met een bepaald aantal stemmen minder zetels krijgt dan een partij met minder stemmen. Dat is precies de situatie waarmee we worden geconfronteerd. De juridische interpretatie die door de woordvoerder van CD&V-NVA naar voren werd gebracht, zal wel correct zijn, hoewel er tegenstrijdige adviezen bestaan. Naar de geest van de wet echter vind ik het beter dat met de proportionaliteit rekening wordt gehouden.

Om die reden kunnen wij de conclusies van het verslag niet goedkeuren.

De heer Joris Van Hauthem (VL. BELANG). – Wat collega Coveliers hier heeft gezegd, beaam ik volkomen, maar ik heb nog enkele bedenkingen.

Ik wil mevrouw Dua, die hier nu de proportionaliteit verdedigt, eraan herinneren dat zij die kiesdrempel van vijf procent destijds mee heeft ingevoerd.

Mijn fundamentele bedenking is echter de volgende. Ik ben van oordeel dat we vandaag geconfronteerd worden met een situatie waarmee men in 1995 bij het opstellen van de wet en bij de grondwetsherziening geen rekening heeft gehouden.

Ik ben ook bijzonder gevoelig voor de immuniteit en de soevereiniteit van het parlement voor alles wat te maken heeft met verkiezingsuitslagen. De heer Vandenberghe heeft terecht, maar onvolledig, verwezen naar de verkiezingen van 2003 toen CDH inderdaad besliste een gemeenschapssenator te laten vallen om een gecoöpteerd senator meer te hebben. Maar laat ons eerlijk zijn; de heren Vandenberghe en Moureaux weten ook zeer goed, dat toen absoluut moest worden voorkomen dat een gecoöpteerd senator van het Front National zou worden beëdigd. De heer Moureaux is toen op deze tribune komen verklaren dat we snel de berg van de democratie afhollen als we beginnen met het verwerpen van geldige geloofsbrieven omdat de politieke overtuiging van de betrokkenen ons niet aanstaat. Ik pleit voor het in stand houden van de soevereiniteit van het parlement, maar dan moet dat parlement die soevereiniteit en die immuniteit waardig zijn.

Tot slot nog een bedenking over de soevereiniteit van het parlement en de niet-inmenging van de rechtbanken in onze werkzaamheden en besluitvorming, waar ik ook zeer gevoelig voor ben. Ik vestig er de aandacht op dat verschillende partijen in deze assemblee in het verleden aan de rechtbanken al de bevoegdheid hebben verleend om een partij al dan niet een partijfinanciering toe te kennen, hoewel die partij daar op basis van de verkiezingsresultaten ook recht op had. In dat geval mag de rechterlijke macht dan wel worden ingeschakeld. Ik vind dat allemaal bijzonder hypocriet.

De heer Etienne Schouppe (CD&V-NVA). – Ik sluit mij aan

Mme Vera Dua (GROEN). – *Je m'associe entièrement à l'indignation de mes collègues concernant la démarche de M. Dedecker. Je ne puis en aucune façon suivre les idées de M. Dedecker, bien que j'aie quelque sympathie envers la personne de M. Dedecker. C'est néanmoins une énorme déception de le voir s'adresser effectivement au tribunal. C'est réellement une honte pour le Parlement.*

J'en arrive au fond de la question. Pardonnez-moi si, étant donné mon passé, je suis extrêmement sensible au principe de la proportionnalité. Je suis d'accord avec M. Van Hauthem quand il dit que pour l'opinion publique, il est difficile de comprendre qu'un parti ayant un nombre déterminé de voix reçoive moins de sièges qu'un parti qui a obtenu moins de voix. C'est exactement la situation à laquelle nous sommes confrontés. L'interprétation juridique avancée par le porte-parole du CD&V-NVA est sans doute correcte, bien qu'il y ait des avis contraires. Toutefois, j'estime que, selon l'esprit de la loi, il serait préférable de tenir compte de la proportionnalité.

Pour cette raison, nous ne pouvons approuver les conclusions du rapport.

M. Joris Van Hauthem (VL. BELANG). – *J'approuve pleinement les paroles de notre collègue Coveliers, mais j'aimerais formuler quelques réflexions.*

Je voudrais rappeler à Mme Dua, qui défend maintenant la proportionnalité, qu'elle a contribué à l'époque à instaurer le seuil de 5%.

Mais ce qui est plus fondamental, c'est que nous sommes confrontés aujourd'hui à une situation dont on n'a pas tenu compte en 1995 lors de l'élaboration de la loi et de la révision de la Constitution.

Je suis aussi particulièrement sensible à l'immunité et à la souveraineté du Parlement pour tout ce qui concerne les résultats des élections. M. Vandenberghe a fait référence, à juste titre mais de manière incomplète, aux élections de 2003 lorsque le CDH a effectivement décidé de renoncer à un sénateur de communauté pour avoir un sénateur coopté supplémentaire. Mais soyons honnêtes ; MM. Vandenberghe et Moureaux savent aussi très bien qu'il fallait à l'époque empêcher coûte que coûte qu'un sénateur coopté du Front National prête serment. M. Moureaux a déclaré à l'époque à cette tribune que la démocratie est en grand danger si nous commençons à refuser la validation des pouvoirs parce que les convictions politiques des intéressés ne nous plaisent pas. Je plaide pour le maintien de la souveraineté du Parlement, mais ce dernier doit mériter cette souveraineté et cette immunité.

Pour terminer, je vous livre encore une réflexion sur la souveraineté du Parlement et la non-ingérence des tribunaux dans nos travaux et notre prise de décision, deux points auxquels je suis également très sensible. J'attire l'attention sur le fait que plusieurs partis au sein de cette assemblée ont, par le passé, déjà accordé aux tribunaux la compétence de décider de l'octroi ou non d'un financement à un parti, bien que ce parti y eût droit sur la base des résultats des élections. Dans ce cas, on peut bel et bien faire appel au pouvoir judiciaire. Je trouve tout cela particulièrement hypocrite.

M. Etienne Schouppe (CD&V-NVA). – *Je m'associe à la*

bij het eerste deel van de toespraak van de heer Van Hauthem. Het is ontroerend mevrouw Dua hier te horen verkondigen dat ze erg gesteld is op het proportionaliteitsbeginsel. De hier aanwezige senatoren zijn echter niet vergeten dat zij zelf de kiesdrempel van vijf procent mee heeft ingevoerd. Men mag niet te sterk overdrijven.

Mevrouw Vera Dua (GROEN). – Mijnheer Schoupe, ik ben de eerste om er samen met u voor te zorgen dat de kiesdrempel wordt afgeschaft. We zijn er zelf niet zo gelukkig mee. We hebben onze les geleerd.

De heer Philippe Mahoux (PS). – *Ik vraag de naamstemming.* (De vraag wordt gesteund.)

Stemming 1

Aanwezig: 56
Voor: 34
Tegen: 13
Onthoudingen: 9

– **De besluiten van het tweede deel van het verslag zijn aangenomen.**

Regeling van de werkzaamheden

De voorzitter. – Overeenkomstig artikel 67, §1, 6° en 7°, van de Grondwet en de artikelen 218 en 220 van het Kieswetboek, moeten nu nog tien gecoöpteerde senatoren worden geïnstalleerd, namelijk zes senatoren, aan te wijzen door de senatoren gekozen door het Nederlandse kiescollege en door de Nederlandstalige gemeenschapssenatoren, en vier senatoren, aan te wijzen door de senatoren gekozen door het Franse kiescollege en door de Franstalige gemeenschapssenatoren.

Ik ga ervan uit dat de lijsten met de namen van de gecoöpteerde senatoren uiterlijk op dinsdag 10 juli om 17 uur aan de griffier van de Senaat zullen worden bezorgd.

Ik vestig er nog de aandacht op dat, volgens artikel 220 van het Kieswetboek deze lijsten slechts geldig zijn indien ze ondertekend zijn door de meerderheid van de rechtstreeks gekozen senatoren en de gemeenschapssenatoren die tot dezelfde politieke formatie behoren.

De Senaat zou dan op donderdag 12 juli om 14.30 uur kunnen bijeenkomen met de volgende agenda:

1. Onderzoek van de geloofsbrief en eedaflegging van de gecoöpteerde senatoren.
2. Onderzoek van de geloofsbrief van de senatoren-opvolgers aan wie de Senaat uitstel heeft verleend om hun verkiesbaarheid te bewijzen.
3. Benoeming van het Bureau. (*Instemming*)

De heer Joris Van Hauthem (VL. BELANG). – Mevrouw de Voorzitter, vandaag staat er in de krant een synthese van de nota van de informateur. Blijkbaar hebben alle journalisten dat rapport gehad. Kunt u ervoor zorgen dat wij daar als senatoren ook kennis van krijgen?

De voorzitter. – Wij zullen dat vragen.

– **De Senaat gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.**

(*De vergadering wordt gesloten om 16.30 uur.*)

première partie de l'exposé de M. Van Hauthem. Il est émouvant d'entendre Mme Dua proclamer qu'elle est très attachée au principe de la proportionnalité. Toutefois, les sénateurs ici présents n'ont pas oublié qu'elle a contribué à instaurer le seuil de 5%. Il ne faut pas trop exagérer.

Mme Vera Dua (GROEN). – *Monsieur Schoupe, je serai la première pour faire en sorte avec vous qu'on abroge le seuil de 5%. Nous n'en sommes pas partisans. Nous avons tiré les leçons du passé.*

M. Philippe Mahoux (PS). – Je demande l'appel nominal. (*La demande est appuyée.*)

Vote n° 1

Présents : 56
Pour : 34
Contre : 13
Abstentions : 9

– **Les conclusions de la seconde partie du rapport sont adoptées.**

Ordre des travaux

Mme la présidente. – Conformément à l'article 67, §1er, 6° et 7°, de la Constitution et des articles 218 et 220 du Code électoral, il convient d'installer encore dix sénateurs cooptés, à savoir six sénateurs, à désigner par les sénateurs élus par le collège électoral néerlandais et par les sénateurs de communauté néerlandophones et quatre sénateurs, à désigner par les sénateurs élus par le collège électoral français et par les sénateurs de communauté francophones.

Je présume que les listes avec les noms des sénateurs cooptés seront remises au greffier du Sénat au plus tard le mardi 10 juillet à 17 heures.

Selon la disposition de l'article 220 du Code électoral, ces listes ne sont valables que si elles sont signées par la majorité des sénateurs élus directement et des sénateurs de communauté qui appartiennent à la même formation politique.

Le Sénat se réunirait donc le jeudi 12 juillet à 14 h 30 avec l'ordre du jour suivant :

1. Vérification des pouvoirs et prestation de serment des sénateurs cooptés.
2. Vérification des pouvoirs des sénateurs-suppléants auxquels le Sénat a accordé un délai pour justifier de leur éligibilité.
3. Nomination du Bureau. (*Assentiment*)

M. Joris Van Hauthem (VL. BELANG). – *Madame la Présidente, les journaux publient aujourd'hui une synthèse de la note de l'informateur. Visiblement, tous les journalistes ont reçu ce rapport. Pouvez-vous faire en sorte que les sénateurs puissent également en prendre connaissance ?*

Mme la présidente. – Nous en ferons la demande.

– **Le Sénat s'ajourne jusqu'à convocation ultérieure.**

(*La séance est levée à 16 h 30.*)

Bijlage

Annexe

Naamstemmingen

Stemming 1

Aanwezig: 56

Voor: 34

Tegen: 13

Onthoudingen: 9

Voor

Wouter Beke, Marcel Cheron, Berni Collas, Alain Courtois, Marie-Hélène Crombé-Berton, José Daras, Sabine de Bethune, Armand De Decker, Christine Defraigne, Jean-Jacques De Gucht, Francis Delpérée, Anne Delvaux, Alain Destexhe, Josy Dubié, Isabelle Durant, Marc Elsen, Richard Fournaux, Margriet Hermans, Louis Ide, Nahima Lanjri, Yves Leterme, Nele Lijnen, Philippe Monfils, Jean-Paul Procureur, François Roelants du Vivier, Etienne Schouppe, Miet Smet, Helga Stevens, Elke Tindemans, Hugo Vandenberghe, Luc Van den Brande, Patrik Vankrunkelsven, Tony Van Parys, Paul Wille.

Tegen

Jurgen Ceder, Hugo Coveliers, Michel Delacroix, Geert Lambert, Bart Martens, Marleen Temmerman, Johan Vande Lanotte, Anke Van dermeersch, Lieve Vanermen, Joris Van Hauthem, Myriam Vanlerberghe, André Van Nieuwerkerke, Karim Van Overmeire.

Onthoudingen

Sfia Bouarfa, Christophe Collignon, Vera Dua, Joëlle Kapompolé, Anne-Marie Lizin, Philippe Mahoux, Philippe Moureaux, Freya Piryns, Olga Zrihen.

Votes nominatifs

Vote n° 1

Présents : 56

Pour : 34

Contre : 13

Abstentions : 9

Pour

Contre

Abstentions